

Landbruks- og matdepartementet  
[postmottak@lmd.dep.no](mailto:postmottak@lmd.dep.no)

Dato: 14. september 2023

## Innspill til ny dyrevelferdsmelding

Norsk Kylling har, som en del av næringen, hatt mulighet til å medvirke i tilbakemelding fra Animalia. Da Norsk Kylling ønsker et strengere regelverket på dyretetthet, avl og tilvekst, velger vi å sende egne innspill.

Norsk Kylling er den eneste aktøren i Norge (20 % av norsk slaktekyllingproduksjon) med kun saktevoksende kyllingtype de siste fem årene. De siste to årene har hele produksjonen hatt tilgang til dagslysspekter og det siste året har all produksjon hatt lavere tetthet på alle våre gårder. Det har gitt oss kompetanse og dokumentasjon på denne typen produksjon, som begge har vært avgjørende for vår anbefaling nedenfor:

- **Avl og tilvekst**

**Forslag til tiltak: *Krav om bruk av hybrider med god helse og god evne til å utøve naturlig atferd:*** Dette er et svært viktig tiltak, som vil gi store forbedringer i dyrehelse og dyrevelferd. Vår sterke anbefaling er å gå vekk fra hurtigvoksende kyllingtyper.

Det er godt dokumentert i litteraturen at avl og tilvekst er sterkt knyttet til helse og velferd (Lubritz et al., 1995; Kestin et al., 2001; Cheema et al., 2003; Havenstein et al., 2003; Bessei, 2006; Dixon, 2020; Dawson et al., 2021; Ghayas et al., 2021). Det er sterke signaler fra EFSA (EFSA, 2023) og Rådet for dyreetikk ((CAE), 2023) med anbefalinger om å hhv sette en øvre grense for tilvekst og å forby den hurtigvoksende slaktekyllinghybriden Ross 308. Som kjent gjorde Norsk Kylling et skifte i 2017-2018 fra den hurtigvoksende hybriden Ross 308, til den mer saktevoksende hybriden Hubbard JA787. Med dette skiftet opplevde vi omgående store forbedringer i alle velferdsparametre som det er vanlig å måle i slaktekyllingproduksjonen i dag, med blant annet redusert dødelighet, redusert forekomst av produksjonsrelaterte lidelser, høyere aktivitetsnivå og økt utførelse av naturlig atferd. Som et eksempel på dette, kan vi trekke frem ascites (hjertelidelse) som ble redusert med 86% (Forseth et al., 2023). Dette skjedde fra ett innsett til det neste.

- **Dyretetthet**

**Forslag til tiltak: *Redusert dyretetthet:*** Redusert dyretetthet ned til 30 kg/m<sup>2</sup>.

Maksimal tillatt tetthet i Norge på slaktedagen (36 kg/kvm) er lavere enn tilsvarende EU-krav. Allikevel vil ytterligere nedsatt tetthet fortsatt bidra til bedre dyrevelferd (Forslind et al., 2021; Vas et al., 2023). Også her har EFSA i sin Scientific Opinion on welfare of broilers on farm gitt en klar anbefaling om vesentlig redusert dyretetthet (EFSA, 2023). Norsk Kylling har siden 2022 operert 100 % i samsvar med kravene i European Chicken Commitment (ECC) (CiWF), inkludert en tetthet på 30 kg/m<sup>2</sup>. Dette oppleves som en stor forbedring av dyrevelferden, noe som er i tråd med eksisterende forskning på området.

- **Dagslys**

**Forslag til tiltak: *Krav om vinduer i alle nybygde slaktekyllingfjøs, og LEDlys med naturlig dagslysspekter i eldre fjøs:*** Dette vil uten tvil være positivt for dyrevelferden, og for velferden til bonden.

Kravene i ECC innebærer også krav om tilgang til dagslys. Norsk Kylling har siden 2017 i samarbeid med leverandører av lyssystemer pilotert og utviklet en løsning med naturlig dagslysspekter, inkludert UVA tilpasset fjørfe. Fjørfe ser et bredere spekter av lys enn det vi mennesker gjør, og forskning viser at kyllinger som har et valg foretrekker å tilbringe tid i dagslys. De er mer aktive, og viser mer naturlig atferd ved tilgang til dagslys (Sans et al., 2021). Med bakgrunn i denne piloteringen har Norsk Kylling tatt kosten på innføring av tilgang til dagslys i form av disse spesialutviklede LEDlysene i alle kyllinghus i Norsk Kylling sin verdikjede. I tillegg har alle kyllinghus som er bygd etter 2020 vinduer. I tillegg til den direkte positive effekten dagslys har på fjørfe, har dagslys også en positiv effekt på bonden. Våre bønder gir tilbakemelding om at de synes det er triveligere å gå i fjøset når de har vinduer

eller LEDlys med naturlig dagslysspekter. Dette vil kunne bidra til at bonden tilbringer mer tid i kyllingfjøsset, noe som igjen vil påvirke dyrevelferden positivt.

## **Innspill til andre tiltak**

### ***Systematisk vurdering av atferdsparametre***

#### **Forslag til tiltak: *Systematisk overvåking av ganglag.***

Det er vanlig å måle kyllingenes ganglag gjennom gait score. Reduksjon av kroniske lidelser som halthet, påvirker dyrevelferden svært negativt, og foreslås innlemmet i løpende overvåking av dyrevelferden på lik linje med tråpotevurdering.

#### **Forslag til tiltak: *egget forskningsfond for utvikling av teknologi som kan måle kyllingenes velferd.***

For å kunne ha en god dyrevelferd trengs det mer enn overlevelse og god helse. Det innebærer også tilfredsstillende av behovet for å kunne utøve naturlig atferd. For å kunne måle dette nøyaktig nok, og ofte nok, kreves teknologi. Det jobbes mye med Precision Livestock Farming på mange områder i Europa. Norsk Kylling har allerede gjort en grunnleggende jobb for å utvikle en programvare som kan gjenkjenne positive atferdstrekk. Tildeling av forskningsmidler for å utvikle slik teknologi, og utredning på bruk i vanlig drift ville vært et stort fremskritt for dyrevelferden.

### ***Biologisk relevante miljøberikelser***

#### **Forslag til tiltak: *Krav om miljøberikelser som tilfredsstiller alle ovennevnte behov.***

Miljøberikelser som gir kyllingene mulighet for å tilfredsstille sitt behov for å hvile i høyden, strøbade og hakkeobjekter er viktig for dyrevelferden.

### ***Tredjeparts revisjon av dyrevelferd***

#### **Forslag til tiltak: *Innføre krav til tredjeparts revisjon av dyrevelferd og krav til gjennomføring av Etisk Regnskap.***

Gjennom vår tilslutning til dyrevelferdsstandarden ECC har vi forpliktet oss til en tredjeparts revisjon, der det blir kontrollert at vi gjennomfører alle tiltak som beskrevet i standarden, på gårdsnivå, ved gårdsbesøk hos alle bønder minimum hvert tredje år i tillegg til en årlig systemrevisjon av Norsk Kylling som varemottaker og vår oppfølging av bøndene. I tillegg gjennomføres det årlig Etisk regnskap av rugerier og slakteri, der dyrevelferden blir vurdert i alle ledd av verdikjeden. Alle revisjoner utføres av Animalia. Dette vil også kunne bidra til å gjøre gode valg for å forbedre dyrevelferden i fremtiden.

### ***Avsluttende betraktninger***

Det er viktig å ivareta bøndenes økonomi ved innføring av dyrevelferdsmessige tiltak. Vi anser det som svært viktig at bonden har økonomisk trygghet og forutsigbarhet, og kostnader samt arbeidsbelastning med tiltak som forbedrer dyrevelferden må dekkes. Norsk Kylling har dekket alle kostnader av tiltak for forbedret dyrevelferd. Vi mener at en forutsigbar og trygg økonomi gir bonden mulighet og motivasjon til å gjøre en enda bedre jobb for økt dyrevelferd og vi ser at dette også øker investeringslyst /evne.

Norsk Kyllings erfaring er at forbedret dyrevelferd også er god bærekraft, noe som bekreftes av LCA gjennomført i vår verdikjede av Asplan Viak og revidert av Nibio, som viser at vårt skifte av hybrid ikke har hatt negative effekt på vårt klimafotavtrykk, men tvert imot en liten forbedring. Vi ser derfor ingen klimamessige betenkeligheter med å skifte til en slaktekyllinghybrid med bedre dyrevelferd.

Bransjen viser i sine begrunnelser til landssnitt. Her er det viktig å påpeke at våre tall ligger inne i de rapporterte tallene, og bidrar til et lavere landsgjennomsnitt. Det er derfor viktig å se på tall per kyllingtype.

Dyrevelferdsmeldingen er nå 20 år gammel, og det er svært viktig at arbeidet som nå gjøres legger grunnlaget for noe vi kan leve med i mange år fremover. Skal vi fortsatt holde vår posisjon som verdensledende på dyrevelferd, må vi løfte kravene til dyrevelferd i vår produksjon. Vi mener at vår erfaring og våre resultater er beviset på at våre foreslåtte tiltak for å forbedre dyrevelferden for slaktekylling er riktige.

Norsk Kylling ser frem til dyrevernsmeldingen, og bidrar gjerne til mer innsikt og fakta om slaktekyllingproduksjonen, samt kostnader og konsekvenser av ulike tiltak for verdikjeden.

For Norsk Kylling ved Administrerende direktør Kjell Stokbakken

---

Merete Forseth, Fagsjef Dyrevelferd (sign.)

Norsk Kylling AS



### Ansvarsrapport

#### Referanser:

- (CAE), C.f.A.E., 2023. Brennende etiske temaer knyttet til dyrevelferd i Norge. In: Ethics, C.f.A. (Ed.), <https://www.radetfordyreetikk.no/wp-content/uploads/2023/08/Radet-for-dyreetikk-Brennende-etiske-temaer-til-dyrevelferdsmeldingen-25.8.23.pdf>.
- Bessei, W., 2006. Welfare of broilers: a review. *World's Poultry Science Journal* 62, 455-466.
- Cheema, M.A., Qureshi, M.A., Havenstein, G.B., 2003. A comparison of the immune response of a 2001 commercial broiler with a 1957 randombred broiler strain when fed representative 1957 and 2001 broiler diets. *Poultry Science* 82, 1519-1529.
- CiWF, The European Chicken Commitment <https://welfarecommitments.com/europeletter/2017>.
- Dawson, L.C., Widowski, T.M., Liu, Z., Edwards, A.M., Torrey, S., 2021. In pursuit of a better broiler: a comparison of the inactivity, behavior, and enrichment use of fast- and slower growing broiler chickens. *Poultry Science* 100, 101451.
- Dixon, L.M., 2020. Slow and steady wins the race: The behaviour and welfare of commercial faster growing broiler breeds compared to a commercial slower growing breed. *PLoS One* 15, e0231006.
- EFSA, 2023. Welfare of broilers on farm. *EFSA Journal* 21, e07788.
- Forseth, M., Moe, R.O., Kittelsen, K., Skjerve, E., Toftaker, I., 2023. Comparison of carcass condemnation causes in two broiler hybrids differing in growth rates. *Scientific Reports* 13, 4195.
- Forslind, S., Blokhuis, H.J., Riber, A.B., 2021. Disturbance of resting behaviour of broilers under different environmental conditions. *Applied Animal Behaviour Science* 242, 105425.
- Ghayas, A., Hussain, J., Mahmud, A.K.M., Jaspal, M., Ishaq, H., Hussain, A., 2021. Behaviour, welfare, and tibia traits of fast-and slow-growing chickens reared in intensive and free range systems. *South African Journal Of Animal Science* 51, 22-32.
- Havenstein, G.B., Ferket, P.R., Qureshi, M.A., 2003. Growth, livability, and feed conversion of 1957 versus 2001 broilers when fed representative 1957 and 2001 broiler diets. *Poult Sci* 82, 1500-1508.
- Kestin, S.C., Gordon, S., Su, G., Sørensen, P., 2001. Relationships in broiler chickens between lameness, liveweight, growth rate and age. *Vet Rec* 148, 195-197.
- Lubritz, D.L., Smith, J.L., McPherson, B.N., 1995. Heritability of Ascites and the Ratio of Right to Total Ventricle Weight in Broiler Breeder Male Lines. *Poultry Science* 74, 1237-1241.
- Sans, E.C.O., Tuytens, F.A.M., Taconeli, C.A., Pedrazzani, A.S., Vale, M.M., Molento, C.F.M., 2021. From the Point of View of the Chickens: What Difference Does a Window Make? *Animals (Basel)* 11.
- Vas, J., Ben Sassi, N., Vasdal, G., Newberry, R., 2023. Better welfare for broiler chickens given more types of environmental enrichments and more space to enjoy them. *Applied Animal Behaviour Science* 261, 105901.